

Політичний дискурс

**МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬНО-
ПОЛІТИЧНОМУ ПОЛЬСЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I	
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ	
ЛІНГВІСТИЦІ.....	6
1. 1. Теоретичний аналіз функціонування терміну «дискурс».....	6
1. 2. Технології впливу політика на слухачів.....	8
1. 2. 1. Підходи до визначення політичного дискурсу.....	8
1. 2. 2. Засоби мовного впливу у масовій комунікації.....	10
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	13
РОЗДІЛ II	
ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ У	
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	14
2. 1. Основні особливості перекладу текстів політичних промов.....	14
2. 2. Засоби впливу у польськомовному суспільно-політичному	
дискурсі та їх переклад українською мовою.....	17
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	25
ВИСНОВКИ.....	26
ЛІТЕРАТУРА.....	27

ВСТУП

Дослідження дискурсивного аналізу є наразі актуальним як у зарубіжній, так і у сучасній українській комунікативній лінгвістиці; поняття дискурсу, крім того, є предметом дослідження функціональної лінгвістики, і сугестивної, і зіставного мовознавства, до того ж, соціології, філософії, культурології, лінгвокультурології, семіотики тощо. Сьогодні завдяки зусиллям багатьох учених різних галузей знання дискурсивний аналіз можна класифікувати взагалі як особливий науковий напрям.

Питанням аналізу проблематики окремо політичного дискурсу присвячено праці Т. ван Дейка, Е. Бенвеніста, Ю. Хабермаса, П. Серіо тощо, вивчення проблем теоретичного, методичного та практичного аспектів політичного дискурсу висвітлювали А. М. Баранов, Д. Болінджер, Т. ван Дейк, Дж. Даймонд, В. І. Карасик, Ю. М. Караулов, О. М. Паршина, О. О. Попов, Г. Г. Почепцов, А. П. Чудінов, М. Шадсон, О. І. Шейгал та інші; проблему мовного, мовностилістичного, мовнофункційного аналізу та особливості перекладу політичних промов представлено у наукових працях таких лінгвістів, як І В. Арнольд, Н Д. Арутюнова, А. Д. Белова, М. О. Васильєва, В. С. Виноградов, А. А. Залевська, В. Н. Комісаров, А. А. Маркович, Т. В. Юдіна та ін.

Основною комунікативною метою політичного дискурсу є вплив на суспільство шляхом впровадження в масову свідомість певної системи цінностей, і здійснюється цей вплив шляхом розповсюдження політичних текстів засобами масової комунікації, зокрема новітніх мережових засобів. Дослідження таких вітчизняних вчених, як Г. Батюк, А. Дудатьєв, Л. Компанцева, В. Попик та інших присвячено, зокрема феномену формування суспільної думки за допомогою масових засобів впливу, поширюваних мережею Інтернет. При цьому кожна політична промова містить у собі певні вербалізовані технології впливу автора промови на реципієнта. Вважаємо, що **актуальність** нашої роботи обумовлена недостатньою кількістю наукових праць, які б висвітлювали саме проблеми перекладу близькоспорідненою мовою засобів

впливу, що функціонують у суспільно-політичному польськомовному дискурсі.

Важливість використання вірних перекладацьких тактик при перекладі мовних засобів впливу підкреслює думка І. В. Соколової, яка наголошує, що «масова комунікація – систематичне поширення повідомлень серед чисельно великих розосереджених аудиторій з метою впливу на оцінки, думки і поведінку людей. Масова комунікація є інституціолізованим виробництвом і масовим поширенням символічних матеріалів за допомогою передачі та накопичення інформації, одне з тих важливих явищ сучасного суспільства, яке помітно позначається на розвитку суспільних відносин не лише всередині окремої країни, а й і між країнами і народами загалом» [23, с. 215].

Метою даної роботи є вивчення різноманітних засобів впливу, що зустрічаються у межах політичного та/або суспільно-політичного дискурсу; для реалізації мети вбачаємо за необхідне виконання наступних **завдань**:

- дати визначення поняття дискурсу як лінгвістичного феномену;
- окреслити межі політичного дискурсу та визначити його структурні особливості;
- висвітлити технології впливу політиків на слухачів за допомогою певних дискурсивних стратегій;
- класифікувати дані засоби впливу;
- на основі даної класифікації проаналізувати мовні засоби впливу у польськомовному суспільно-політичному дискурсі та їх переклад українською мовою.

Об'єктом наукового дослідження стали мовні засоби впливу польськомовного суспільно-політичного дискурсу **предметом** – визначення особливостей їх перекладу українською мовою.

Методи, використані у роботі: метод суцільної вибірки, аналітичний, порівняння, узагальнення, компаративний метод.

Матеріалом дослідження стали текстові промови та новини, що стосуються головного політика Республіки Польща, взяті з польськомовної інтернет-сторінки політичної та суспільної спрямованості – офіційного сайту

діючого президента Республіки Польща Анджея Дуди <https://www.prezydent.pl/>.

Наукова новизна роботи полягає в описанні лексичних та стилістичних особливостей перекладу українською мовою синтаксичних, лексико-семантичних, структурно-композиційних, стилістичних мовних засобів впливу на аудиторію, що вербалізуються у текстах, які належать до сучасного політичного польськомовного дискурсу

Теоретична значущість дослідження полягає у можливості подальшого дослідження саме лексико-стилістичних особливостей функціонування промов політиків у сучасному політичному дискурсі.

Практична цінність роботи полягає в тому, що викладений в ній аналіз мовних засобів впливу, що належать сучасному політичному дискурсові, може знайти застосування у подальшому дослідженні особливостей та труднощів перекладу політичних промов близькоспорідненою мовою або може бути використаний у курсах вивчення практики перекладу специфічних типів текстів.

Структура роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків і переліку використаної літератури та джерел.

У вступі визначаються мета й завдання дослідження, описується його актуальність, наукова новизна, теоретична значимість і практична цінність, визначається предмет і об'єкт наукової розвідки. У першому розділі досліджується поняття дискурсу та, зокрема політичного дискурсу та розмежування цього поняття із поняттям політичної промови, розглядаються техніки впливу політиків на слухача у межах означеного дискурсу. У другому розділі проаналізовані основні особливості перекладу текстів політичних промов, а також засоби впливу у польськомовному суспільно-політичному дискурсі та їх переклад українською мовою. У висновках підсумовуються результати, отримані в ході написання наукової роботи, визначається значимість їх та перспективи подальшого вивчення цієї проблематики. До роботи також додається список використаної літератури та джерел.

РОЗДІЛ I

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1. 1. Теоретичний аналіз функціонування терміну «дискурс»

Термін «дискурс» у сучасній науковій думці потрактовується неоднозначно. Вважається, що сучасна теорія дискурсу виникла і сформувалася у окрему галузь в середині 60-х років ХХ століття, проте визначити даний термін науковці намагалися ще задовго до цього: понад дві тисячі років термін існує у значенні «діалог», «міркування». Передусе визначення дискурсу як лінгвістичного терміну публікація статті американського лінгвіста З. Харріса «Аналіз дискурсу» в 50-і рр. ХХ ст., який «назвав так метод аналізу зв'язного мовлення, призначений для виведення дескриптивної лінгвістики за межі одного речення в даний момент часу і для співвіднесення мови та культури» [18, с. 83 – 90].

Ще у ХІХ столітті у до появи сучасної теорії дискурсу, в Словнику німецької мови Якоба Вільгельма Грімма «Deutsches Worterbuch» 1860 р можна знайти наступні дефініції терміну «дискурс», а саме: 1) діалог, бесіда; 2) мова, лекція, а з французької слово «discours» означає «діалогічна мова». Звичайно ж, обмежитися такими визначенням цього поняття неможливо.

У дослідженні та обґрунтуванні цього терміну важливу роль зіграли також французький лінгвіст Е. Бенвініст, який вперше запропонував неописаному на той час слову «дискурс» надати термінологічного значення, визначивши дискурс на кшталт мовлення, що привласнюється тим, хто зараз говорить. А засновником теорії дискурсу традиційно вважають швейцарського вченого Ф. Де Соссюра [25].

Вважається, що відправним (і наразі пріоритетним) обґрунтуванням для лінгвістичного трактування цього терміну є досить лаконічне визначення нідерландського вченого Т. А. Ван Дейка: «... дискурс – це складне комунікативне явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвістичні фактори

(знання про світ, установки, цілі адресанта), необхідні для розуміння тексту» [29, с. 7]. За німецьким філософом Ю. Хабермасом, який достатньо широко використовував термін «дискурс» у своїх роботах, це «вид мовної комунікації, обумовлений критичним розглядом цінностей і норм соціального життя» [30, с. 571 – 606]. Крім даних базових дефініцій, до потрактування цього терміну зверталися й такі зарубіжні вчені, як М. Фуко, А. Греймас, Ж. Дерріда, Дж. Фіске, Р. Барт, інші.

Серед сучасних українських дослідників виділяємо Ф. С. Бацевича, який описує поняття дискурсу як «типу комунікативної діяльності, інтерактивного явища, мовленнєвого потоку, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя»; залежно від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [1, с. 138].

К. Серажим розуміє дискурс «як складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища... детермінується його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками, має... лінгвістичну та екстралінгвістичну структуру і... характеризується спільністю світу, який «будується» впродовж розгортання дискурсу його автором та інтерпретується його реципієнтом; тобто дискурс – це, образно кажучи, життя тексту в нашій свідомості, це накладання інформації, яку ми отримуємо з цього тексту, і нашого знання про обставини, спонуки його породження на ментально-чуттєве інформаційне поле нашого індивідуального «Я» [22, с. 13].

Декілька цікавих трактувань терміну «дискурс» знаходимо у Т. М. Ніколаєвої: у «Короткому словнику термінів лінгвістики тексту», за її визначеннями «дискурс – 1) зв'язний текст; 2) усно-розмовна форма тексту; 3) діалог; 4) група висловлювань, пов'язаних між собою за змістом; 5) мовленнєвий

твір як даність – письмова або усна» [20, с. 467].

Ключовим поняттям для визначення поняття «дискурсу» є мова, адже саме засоби вербалізації певних дискурсивних елементів є предметом вивчення лінгвістичної науки.

1. 2. Технології впливу політика на слухачів

1. 2. 1. Підходи до визначення політичного дискурсу

В сучасному соціумі боротьба за політичну владу приймає форми дискурсивної боротьби – політики, політичні партії вдаються до найрізноманітніших способів впливу на електорат задля отримання якомога більшої підтримки виборців, саме тому основним комунікативним завданням політичних промов (як в усній, так і у письмовій формах) є функція впливу на реципієнта, при цьому політичний діяч чи представник певної партії у такому випадку виступає у функції т. зв. «лідеру думок».

«У мережевих спільнотах основою є принципова різниця між користувачами та ієрархічні відносини, що формуються між невеликою кількістю лідерів, якими є відомі особи, та значною кількістю пересічних користувачів, які щодня отримують з їх сторінок нову інформацію. Соціальні мережі за допомогою лідерів формують уявлення користувачів про певні модні тенденції, а поняття моди можна розглядати досить широко – модним можна зробити не лише парфум чи фасон сукні, але й політичного лідера чи громадського діяча» [5, с. 185 – 187].

Отже, промова політика повинна привертати до себе увагу, приковувати думку слухача або читача, і для потужного впливу на адресата політик у своєму дискурсі використовує безліч технологій на різних рівнях мови. Вищезначені тези мають значення і для вузького розуміння поняття політичного дискурсу як усної або письмової промови певного політичного діяча, так і для широкого розуміння суспільно-політичного дискурсу. За визначенням В. Петренко, політичний дискурс у широкому розумінні – це слово про політику, система

суджень, наповнених політичним змістом. Згідно з вузьким розумінням, політичний дискурс – це лише дискурс політиків. Його складають урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми та виступи політиків» [21, с. 20]. Крім того, дослідниця наголошує, що «поняття «дискурс» – це один з найбільш багатозначних термінів, які використовуються в гуманітарних науках, що прямо чи опосередковано вивчають функціонування мови. Популярність його в різних науках обумовила ситуацію, яка полягає в тому, що загально визнаного й чіткого визначення дискурсу, яке б охоплювало всі випадки його вживання, немає» [21, с. 18].

Є. І. Шейгал У своїй роботі «Семіотика політичного дискурсу» говорить про те, що політичний дискурс у широкому розумінні має реальний і віртуальний вимір. У реальному вимірі політичний дискурс – «це поле комунікативних практик як сукупність дискурсних подій, це поточна мовна діяльність у певному соціальному просторі, яка має ознаку процесовості та пов'язана з реальним життям і реальним часом, а також мовні твори (тексти), що виникають у результаті цієї діяльності, взяті у взаємодії лінгвістичних, паралінгвістичних й екстралінгвістичних чинників» [28, с. 21 – 22].

Означимо ще кілька дефініцій терміну «політичний дискурс». О. Гайдулін зазначає, що політичний дискурс, як правило, розуміється «як практичне структурування вербально-сислової реальності через комунікативну взаємодію суб'єктів владних інтенцій у політичній реальності [6]. Н. Герасименко говорить про політичний дискурс як про «суму мовних утворень у певному паралінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, включно з негативними її проявами (ухиляння від політичної діяльності, брак політичних переконань)» [7, с. 22].

Якщо ми говоримо про усне мовлення, то політик може користуватися наступними засобами: це може бути спеціальна інтонація, щоб привернути увагу аудиторії, людина може удаватися до будь-яких порушень правил промови, наприклад, узгодження часів, щоб підкреслити потрібний їй аспект, може використовувати спеціально підібрану лексику, що буде ситуативно викликати у

слухача необхідну ораторові реакцію. Для реалізації найпершого завдання його, а саме – донесення нової інформації до слухача, та виконання головного комунікативного завдання, а саме – спонукати слухача до певних дій або прийняття необхідних рішень, у політичному дискурсі на лексичному рівні використовується і нейтральна лексика, і книжкова, численні терміни, може бути певна номенклатурна лексика; особливе місце у політичному дискурсі займає розмовна лексика, сленг, жаргон, неологізми тощо. Інколи оратор може свідомо використовувати розмовний варіант літературної норми задля того, щоб привернути увагу слухача, коли оратор раптово змінить вектор своєї промови і почне використовувати лише літературно-нормативні одиниці. Цей метод є контрастним, а, загалом, на думку М. О. Діденко, «оратор свідомо пристосовується до стилю усної розмовної мови, тому що розмовні елементи впливають на адресата й іноді викликають таку реакцію, яка неможлива при вживанні лише літературної норми. У такий спосіб політична промова уподібнюється розмові, і політику легше навіяти своїм слухачам потрібні думки. Крім того, розмовні слова допомагають політику краще висловити свої думки, дати потрібні оцінки, передати емоційний стан гніву, роздратування, несхвалення, іронії тощо» [2, с. 216 – 217]. Засоби мовного впливу у письмовому варіанті політичного дискурсу розглянемо нижче.

1. 2. 2. Засоби мовного впливу у масовій комунікації

Мовний вплив, як зазначає І. В. Соколова, «у масовій комунікації здійснюється за допомогою широкого асортименту засобів: лексико-семантичних, синтаксичних, структурно-композиційних, стилістичних, використання яких завдає прагматичного впливу на реципієнта з метою зміни його свідомості» [23, с. 216].

Отже, притримуючись розподілу дослідниці, окреслимо приблизну класифікацію мовних засобів впливу у суспільно-політичному дискурсі, що функціонує наразі здебільшого у медійному просторі, хоча, зазначимо, що загальний спектр таких засобів може й не обмежуватися тими, що виділили ми у

нашому дослідженні і може слугувати матеріалом для подальших наукових студіювань.

1. Першою групою мовних засобів впливу є синтаксичні засоби:

- використання незвичного порядку слів у реченні;
- чергування простих речень, що складаються із одного (двох слів) із довгими;

- уживання питальних, умовних та спонукальних речень (у тому числі ужиток питальних речень у якості риторичних запитань, що за класикою жанру залишаються без відповіді, або ж політик може одразу дати таку відповідь на поставлене питання, яку потенційно очікує слухач);

- частотні уживання неповних речень, що посилюють експресивність та динаміку політичної промови.

2. До другої групи відносимо лексико-семантичні засоби, а саме:

- кліше;
- сталі вирази (у т.ч. і крилаті);
- скорочення, аббревіатури;
- багато власних, зокрема топографічних назв.

3. У третю групу об'єднаємо структурно-композиційні:

- різного роду повтори;
- термінологічні ланцюжки;
- паралельні конструкції.

4. Четверту групу становлять різноманітні стилістичні засоби:

1) експресивні:

- метафора; - метонімія;
- гіпербола; - літота;
- синекдоха.
- порівняння тощо.

2) емоційно-емфатично забарвлені: невластиві контексту жаргонізми, розмовні, діалектні вирази, сленг, неологізми, евфемізми тощо.

3) використання комічних елементів.

Суспільно-політична роль комічного полягає в тому, що воно викликає зацікавлення політикою в цілому і її представниками зокрема.

За думкою І. В. Соколової, «частотне використання усіх цих засобів свідчить про упередженість журналістів у процесі висвітлення подій, що обмежує критичність мислення реципієнтів... масова комунікація є потужним засобом впливу на свідомість реципієнтів, що робить її інструментом маніпуляції, саме тому продуценти текстів для засобів масової комунікації мають усвідомлювати свою відповідальність та зважено відноситись до вибору мовних засобів» [23, с. 216].

Спираючись на вищеозначену класифікацію, будемо аналізувати мовні засоби впливу у суспільно-політичному дискурсі у наступному розділі нашої роботи. Логічним видається, що задля цілісного аналізу комунікативної ролі і особливостей взаємодії засобів вербалізації масових стратегій впливу на слухача в організації змісту та плану вираження прагматичного спрямування текстів політичних промов, необхідно використовувати комплексний підхід.

Також слід вважати, що усі численні лексичні, синтаксичні, фонетичні, структурно-граматичні, стилістичні засоби, що апелюють із політичних та/або суспільно-політичних текстів до адресата, є експресивно-стильовими засобами, які використовуються саме задля того, щоб викликати у адресата потрібні думки, переконати його у необхідності виконання ним певних політичних дій; або ж змінити його політичні прихильності, настанови; спонукати до тієї суспільно-політичної реакції, що є вигідною для оратора, саме тому для збереження адекватного комунікативного впливу при перекладі даних експресивно-стильових засобів, необхідно враховувати, перш за все, мету їх використання у тексті оригіналу і зважати на те, чи збігаються комунікативні завдання текстів оригіналу та перекладу, і вже, виходячи з цього, використовуючи комплексний підхід, застосовуючи ти чи інші перекладацькі стратегії при перекладі польськомовного політичного та/або суспільно-політичного дискурсу українською мовою.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Поняття дискурсу у науковій лінгвістичній та філософській думці функціонує вже понад 2000 років, але навіть у XXI столітті не знаходить чіткого або однозначного трактування. Як лінгвістична категорія «дискурс» сформувався менше, ніж 100 років потому – у 50-60-ті роки XX ст.

Особливої уваги заслуговує поняття політичного та/або суспільно-політичного дискурсу, який можна трактувати у двох основних напрямках: широкому та вузькому розумінні: політичний дискурс являє собою згідно з вузьким розумінням – лише дискурс (або політичну промову, адже деякі дослідники ототожнюють дані поняття) політиків – лідерів думок, голів політичних партій тощо; політичний дискурс у широкому розумінні – це слово про політику, система суджень, наповнених політичним змістом. У своїй роботі ми притримуємося широкого розуміння поняття політичного дискурсу.

Реалізуються політичні промови здебільшого за допомогою засобів масової комунікації і містять у собі широкий асортимент впливу на слухача, а саме: у масовій комунікації мовний вплив здійснюється за допомогою лексико-семантичних, синтаксичних, структурно-композиційних, стилістичних прийомів, використання яких завдає прагматичного впливу на реципієнта з метою зміни його свідомості: автор повинен навернути слухача до своєї політичної партії чи суспільно значимої концепції, мусить загітувати його до лояльного ставлення або змінити його думку на свою користь, чи навіть на протилежну.

Звичайно ж, задля цілісного аналізу комунікативної ролі і особливостей взаємодії засобів вербалізації масових стратегій впливу на слухача в організації змісту та плану вираження прагматичного спрямування текстів політичних промов, необхідно використовувати комплексний підхід і при цьому слід вважати, що увесь асортимент мовних засобів впливу в політичних та/або суспільно-політичних текстах підпорядкований прагматичному комунікативному завданню таких типів текстів.

РОЗДІЛ II

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2. 1. Основні особливості перекладу текстів політичних промов

Політичний дискурс вважається одним із найбільш ситуативно обумовлених дискурсів. І тому при перекладі таких текстів необхідно враховувати наступні характеристики:

- 1) жанрові /текст-типологічні;
- 2) комунікативні;
- 3) лінгвостилістичні;
- 4) етноспецифічні.

Ці характеристики функціонують як і окремо одна від одної, так і створюють комплексну модель вихідного тексту. Перша характеристика описує загальні вимоги зазначеного типу тексту незалежно від конкретної ситуації спілкування, тобто текстові на суспільно-політичну тематику загалом притаманні наступні жанрові ознаки: лексика здебільшого є загальноповсюдною, якщо це – офіційна мова політики; розмовна лексика, якщо це спіч політичного діяча, конкретне звернення чи спілкування із аудиторією; певна кількість тематично обумовлених термінів, які позначають найактуальніші економічні, фінансові, політичні поняття, відомі широкому загалу; велика кількість клішованих одиниць етикетного або офіційно-ділового характеру; стилістичні фігури різних типів, риторичні прийоми; особливий синтаксис: використання розповідних речень різної довжини, чергування довгих та коротких сегментів, неповні речення, спонукальні, умовні та питальні речення.

Як зазначає М. М. Назаренко, «політична промова характеризується специфікою способів та методів впливу на реципієнта інформації. Ефективність такого впливу і дієвість маніпулятивних стратегій і тактик під час виголошення політичних промов змушує політиків виважено ставитися до змісту та форми

промови, до використання мовних засобів, стилістичних прийомів, дизайну композиції самого політичного виступу. Кожна офіційна особа за допомогою мовних прийомів здійснює управління поведінкою суспільства, формуванням у цьому суспільстві певних настроїв, спонукання до вирішення нагальних соціальних проблем за допомогою тиску на емоційний і підсвідомий аспекти сприйняття» [19, с. 118].

Вважаємо, що за комунікативним завданням та перекладацькими домінантами тексти політичного та/або суспільно-політичного дискурсу тяжіють до медійного тексту, адже реалізуються, здебільшого, у текстах масової комунікації, а, отже, можемо викласти основні перекладацькі принципи у Таблицю 1:

Таблиця 1

<i>1. Визначення джерела і реципієнта</i>			
<i>Джерело</i>		<i>Реципієнт</i>	
Автор медійного тексту чітко вказується (нерідко це може бути псевдонім), але матеріали, написані різними авторами, не мають особистісних авторських ознак, адже вони підпорядковані законам мовленнєвого жанру газетно-журнальної публіцистики; при цьому автор не часто має можливість висловити у статті власну думку, як правило, написані різними авторами тексти підпорядковані загальній політиці журналу / газети / сайту тощо.		Реципієнтами медійного тексту є широкі прошарки населення, у тому числі і за віком, хоча деякі видання мають вузьку тематичну орієнтацію і тому розраховані на менш широке коло читачів.	
<i>2. Склад інформації, її цільність, насиченість</i>			
<i>Тип інформації</i>	<i>Когнітивна</i>	<i>Емоційна</i>	<i>Естетична</i>
<i>Наявність</i>	+++	++	+
<i>Примітки</i>	Когнітивна інформація у медійних текстах превалює і висловлена незалежними від контексту мовними засобами: це цифрові дані, власні назви, назви фірм, установ та закладів. Крім того, публіцистичний текст завжди має оцінний підтекст, для передачі якого автор тексту, безумовно, буде використовувати емоційно-оцінні засоби мовлення, тобто буде присутньою емоційна інформація – окрім фразеологізмів, кліше і прихованих цитат, емоційна інформація в газетно-журнальному тексті передається за допомогою широкої палітри синтаксичних засобів: довжина і		

	складність речення, адже короткі фрази дозволяють різко збільшити динаміку оповіді, а контраст коротких і довгих речень дозволяє виділити необхідне.
<i>Щільність, насиченість інформації</i>	Щільність інформації невисока, можуть бути присутні цифрові дані, у т.ч. статистичні, а також загальномовні скорочення.
<i>3. Комунікативне завдання тексту</i>	
Повідомити нові відомості, надавши їм певної оцінки, як того вимагає сучасна суспільна ситуація; переконати широке коло читачів у правильності цієї оцінки, повернути їх до думок під потрібним кутом зору про певні події, ситуації, осіб тощо.	
<i>4. Мовленнєвий жанр тексту та особливості його перекладу</i>	
<p>Обшир читацької аудиторії викликає потребу доступності тексту. Слід не забувати про відмінність суто публіцистичного та науково-популярного типів текстів: перш за все, дані типи текстів будуть відмінними за колом читацької аудиторії; тексти науково-популярні мають набагато вужче коло читачів, ніж тексти, що публікують медіа для масового читача. До того ж, не слід забувати, що публіцистичні тексти мають на меті не лише повідомити нову інформацію, але й надати їх оцінку, переконати читача у безперечності цієї оцінки.</p> <p>Також перекладацькою проблемою може стати передача єдиного образу кліше, фразеологізмів, алюзій, що становлять семантичне ціле і тому інколи послівний переклад частини тексту виявляється просто неможливим, особливо для того, щоб зберегти у перекладі комунікативне завдання тексту оригіналу. Техніка передачі ідіом, приказок, прислів'їв, крилатих виразів тощо давно розроблена. Перекладач розглядає їх як семантичну єдність та намагається віднайти в мові перекладу аналогічний фразеологізм, бажано – з тим же ступенем семантичної зв'язності, що й у оригіналі [3].</p>	

Отже, в процесі перекладу основною для перекладача стане необхідність встановити вплив комунікативних та прагматичних компонентів ситуації спілкування на стратегії перекладу текстів політичного дискурсу. Комунікативна компетенція реципієнтів тексту оригіналу та перекладу є невід'ємною складовою перекладознавчої моделі та вибраних перекладачем стратегій. Перекладач повинен звертати увагу на компоненти комунікативної ситуації у тексті оригіналу та перекладному тексті.

До основних складових комунікативної компетенції, які найчастіше привертають увагу перекладача при відтворенні текстів політичного дискурсу, найчастіше відносять комунікантів (адресанта й адресата), текст повідомлення, мету комунікації, ситуативний контекст (місце, час та інші умови спілкування). Значення цих компонентів та їхня дія на процес перекладу буде відрізнятися у різних типах політичних текстів, створюючи комунікативну модель кожного.

2. 2. Засоби впливу у польськомовному суспільно-політичному дискурсі та їх переклад українською мовою

Спираючись на розподіл мовних засобів впливу у політичному дискурсі на наступні чотири групи, а саме: синтаксичні, лексико-семантичні, структурно-композиційні, стилістичні, проаналізуємо текстові промови головного політичного діяча Польщі, а саме діючого президента Республіки Польща Анджея Дуди, взяті з офіційного сайту президента <https://www.prezydent.pl/>, а також тексти новин з цього ж сайту, що стосуються діяльності голови держави, і, відповідно, сконструйовані та подані читачеві таким чином, щоб викликати у нього як мінімум повагу та прихильність до президента.

Отже, серед групи синтаксичних засобів впливу виділяємо:

1. Використання незвичного порядку слів у реченні, наприклад:

Текст оригіналу (далі – ТО): «*Jednym z priorytetów zagranicznej polityki, realizowanej przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę jest współpraca z ponad 20–milionową społecznością Polaków żyjących poza granicami kraju naszego*» [31].

Текст перекладу (далі – ТП): «*Одним із пріоритетів політики закордонної, яку реалізує президент Республіки Польща Анджей Дуда, є співпраця з понад 20 мільйонами поляків, що проживають за кордонами краю нашого*».

Слід зауважити, що польський звичний порядок слів нерідко не збігається із звичним порядком слів української мови, задля збереження комунікативного впливу оригіналу, в українській мові також необхідно вживати незвичний порядок слів, і якщо він не співпадає з польським, перекладачеві необхідно вживати перестановки.

2. Чергування простих речень, що складаються із одного (двох слів) із довгими, наприклад:

ТО: «*Potem ja chciałbym pojechać do Brazylii. Po co? Nie mamy wielkich wspólnych strategicznych interesów w znaczeniu bezpieczeństwa, ale mamy wielki potencjał gospodarczy i bardzo bym chciał, by dla polskiego biznesu, dla polskiej gospodarki ten potencjał był wykorzystany. Będziemy nad tym pracować*» [31].

ТП: *«Після цього я хотів би поїхати до Бразилії. Для чого? Ми не маємо великих спільних стратегічних інтересів з точки зору безпеки, але ми маємо великий економічний потенціал, і я дуже хотів би, щоб цей потенціал був використаний для польського бізнесу та польської економіки. Ми будемо над цим працювати».*

Нормального розміру просте речення змінюється коротким питанням, на яке президент одразу ж дає розгорнуту відповідь, уміщену в складне (складносурядне) речення. У наступному прикладі навпаки – на розгорнуту заяву і коротке питання президент дає лаконічну просту відповідь:

ТО: *«Jest to więc nie tylko spotkanie z Przewodniczącym Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego panem Bachem, ale to jest także i spotkanie z Przewodniczącym Chin panem Xi Jinpingiem, a także rozmowa z Sekretarzem Generalnym ONZ Antonio Guterresem. O czym? Właśnie o tych najważniejszych sprawach, o bieżącej sytuacji, która nas otacza»* [31].

ТП: *«Тож це не лише зустріч із президентом Міжнародного олімпійського комітету паном Бахом, а й зустріч із президентом Китаю паном Сі Цзіньпіном та розмова з Генеральним секретарем ООН Антоніу Гутеррішем. Про що? Саме про ці найважливіші справи, про нинішню ситуацію, яка нас оточує».*

3. Уживання питальних, умовних та спонукальних речень (у тому числі ужиток питальних речень у якості риторичних запитань, що за класикою жанру залишаються без відповіді, або ж політик може одразу дати таку відповідь на поставлене питання, яку потенційно очікує слухач), неповних речень, що посилюють експресивність та динаміку політичної промови:

ТО: *«Bardzo bym chciał, by Polacy byli przede wszystkim razem, by tworzyli pewną jedność. Wiadomo, że jedność zawsze tworzy siłę»* [31].

ТП: *«Я дуже хотів би, щоб поляки, перш за все, були разом, аби утворювали певну єдність. Відомо, що сила в єдності».*

Даний приклад містить умовне речення, політик визначає, як було б добре «якщо б...», при цьому уживається слово «*bardzo*», тобто «дуже», що підсилює сказане. Крім того, дані речення можна розцінювати як гасло, заклик. До того ж,

використовується сталий вираз «*jedność zawsze tworzy siłę*», але більш детально ми розглянемо його нижче.

Питання: *Po co? (Для чого?) O czym? (Про що?)* тощо.

Лексико-семантичні засоби впливу представлені наступними групами:

4. Кліше (здебільшого офіційно-ділової або дипломатичної спрямованості):

ТО: «*Eżeli uważamy za naczelną zasadę „nie o nas bez nas”, to uczestnictwo w spotkaniach i relacjach międzynarodowych, które dotyczą bezpieczeństwa w naszym regionie, ma dla nas absolutnie pierwszoplanowe znaczenie*» [31].

ТП: «*Якщо ми беремо «нічого про нас без нас» за керівний принцип, участь у зустрічах і міжнародних відносинах, які стосуються безпеки в нашому регіоні, має для нас надзвичайно важливе значення*».

5. Сталі вирази (у т.ч. і крилаті):

ТО: «*Wiadomo, że jedność zawsze tworzy siłę*» [31].

ТП: «*Відомо, що сила в єдності*».

В оригіналі буквально маємо «єдність завжди породжує силу», але українською маємо сталий відповідник, який і використовуємо: «*сила в єдності*».

ТО: «*Powinniśmy nie dawać im pożywki, a jak najszybciej zamknąć wszystkie spory*» [31].

ТП: «*Ми не повинні їх годувати, а якомога швидше припинити всі суперечки*».

Буквально у даному прикладі: «*не давати їм поживи*», але використаємо стале «*не повинні їх годувати*».

Також тут можемо розглянути приклад із попереднього пункту – «*nie o nas bez nas*», навіть у оригіналі вираз береться у лапки, у перекладі зберігаємо це.

6. Скорочення, аббревіатури:

ТО: *10 mln, NATO, ONZ, KE, RP.*

ТП: *10 мільйонів, НАТО, ООН, Європейська комісія, Республіка Польща тощо.*

Інколи польські аббревіатури перекладаються українською повною назвою, як *KE* – *Європейська комісія*, *RP* – *Республіка Польща*, або навпаки, наприклад:

Rada Europejska – ЄС, w Stanach Zjednoczonych – у США. Але у кожному з випадків аббревіатури або скорочення та їх відповідники є загальновідомими.

7. Власні, зокрема топографічні назви:

ТО: *Organizacji Narodów Zjednoczonych, General Assembly, Nowy Jork, w Stanach Zjednoczonych, z Prezydentem Brazylii, panem Bolsonaro, w Warszawie, w Polsce, Rada Bezpieczeństwa.*

ТП: *Організація Об'єднаних Націй, Генеральна Асамблея, Нью-Йорк, у Сполучених штатах, з президентом Бразилії паном Болсонаро, у Варшаві, у Польщі, Рада Безпеки тощо.*

При цьому декілька власних назв можна зустріти у вузькому контексті на кшталт *«...z Prezydentem Brazylii, panem Bolsonaro, na którego czekamy w Warszawie by odbyć wizytę dwustronną i spotkania – oficjalną wizytę w Polsce»* [31]. – *«...з Президентом Бразилії паном Болсонаро, якого ми чекаємо у Варшаві для двостороннього візиту та зустрічей – офіційний візит до Польщі».*

Ні аббревіатури, ні власні назви не викликають труднощів при перекладі, адже усі відповідники активно функціонують в українській мові, проте перекладачеві не слід забувати, що скорочення та аббревіатури ущільнюють когнітивну інформацію політичного тексту, а власні назви складають його когнітивне ядро, і тому дані елементи тексту будуть виступати одними з домінант перекладу.

У третій групі розглянемо структурно-композиційні засоби впливу:

8. Різного роду повтори, термінологічні ланцюжки:

ТО: *«Prezydencki panel ekspercki „infoCOVID19. Zapytaj. Zdecyduj”.* W *Prezydenckim Panelu Ekspertów na pytania odpowiadać będą... Panel transmitowany będzie na żywo na stronie www.prezydent.pl»* [31].

ТП: *«Президентська експертна група «infoCOVID19. Запитайте. Вирішуйте».* У *президентській експертній групі* відповідатимуть на запитання... Відповіді *експертної групи* транслюватимуться в прямому ефірі на сайті www.prezydent.pl».

У достатньо вузькому контексті бачимо три повтори, що повинні

акцентувати увагу читача на тому, що саме при президентові працює група фахівців, обізнаних експертів, які оперативно та навіть у прямому ефірі можуть надати кваліфікованої відповіді на питання, що стосуються пандемії COVID19. При цьому два повтори є ідентичними, у третьому випадку повторюється лише «panel», і буквально слід було б перекласти «група транслюється», але це суперечить нормам СУМ, тому вважаємо за необхідне додати слово «відповіді».

ТО: *«Bardzo się cieszymy, że mogliśmy przyjechać. W zeszłym roku ze względu na pandemię koronawirusa spotkanie Organizacji Narodów Zjednoczonych – General Assembly – było tylko wirtualne. Natomiast w tym roku – jak powiedziałem – wszyscy bardzo cieszymy się, że mogliśmy się spotkać bezpośrednio. No i cieszymy się, że możemy być znów w Nowym Jorku»* [31].

ТП: *«Ми дуже раді, що змогли приїхати. Минулого року через пандемію коронавірусу засідання Генеральної Асамблеї ООН було лише віртуальним. Проте цього року – як я вже сказав – ми всі дуже раді, що змогли зустрітися безпосередньо. І ми раді повернутися в Нью-Йорк».*

У цьому прикладі бачимо не просто повтор, а експресивний повтор «*bardzo cieszymy się*», що буквально означає «*ми дуже раді*», що явно демонструє ставлення президента до ситуації, до другого повтору також додається акцент «*як я вже казав*».

ТО: *«To były zresztą bardzo dobre lata dla Polski, bo Polacy i Polska wiele zyskali»* [31].

ТП: *«Це були дуже хороші роки для Польщі, тому що поляки та Польща багато здобули».*

Тут потрібний повтор не лише топоніма *Польща*, але й бачимо спільнокореневе слово «*поляки*», що посилює значення сказаного про державу. У наступному прикладі взагалі тричі повторюється назва країни:

ТО: *«Gruzja jest naszym sąsiadem, Gruzja jest naszym przyjacielem, Gruzja jest naszym sojusznikiem»* [31].

ТП: *«Грузія – наш сусід, Грузія – наш друг, Грузія – наш союзник».*

Щодо даного прикладу, то хотілося б зауважити, що в українському

варіанті відбувається стяжіння, адже ми не перекладаємо польське «*jest*» українським «*є*», адже «*Грузія є нашим сусідом*» звучало б не зовсім українською, саме тому «*jest*» трансформується в українському варіанті у тире, що, на наш погляд, ще більше надає реченню експресії.

У наступному прикладі розглянемо термінологічний ланцюжок:

ТО: «*Terapeuci mówili o zajęciach organizowanych dla mieszkańców w formie grupowej oraz terapii indywidualnej. Dla osób w gorszej kondycji prowadzona jest terapia przyłóżkowa*» [31].

ТП: «*Терапевти розповіли про заходи, організовані для мешканців у формі групової та індивідуальної терапії. Для людей у гіршому стані терапія надається прямо у ліжку*».

9. Паралельні конструкції:

ТО: «*Bezpośrednio doświadczyła tego także Polska, gdy jej wschodnie granice zostały naruszone w wyniku sztucznie wywołanego „kryzysu migracyjnego”. „Kryzys migracyjny” naruszył granice Polski, i, niestety, z jeszcze większym kryzysem bezpieczeństwa tamy do czynienia na granicy rosyjsko–ukraińskiej*» [31].

ТП: «*Польща також відчула це безпосередньо, коли її східні кордони були порушені внаслідок штучно спричиненої «міграційної кризи». «Міграційна криза» порушила кордони Польщі, і, на жаль, ми маємо справу з ще більшою кризою безпеки на російсько-українському кордоні*».

Паралельні синтаксичні конструкції по-іншому називаються синтаксичними синонімами, тобто говориться про одне й те саме, але, задля уникнення тавтології – різними формами. Зберігаються ці конструкції і у перекладі – завжди можна сказати одне й те саме по-різному і українською. Крім того, у даному прикладі також наявний потрібний повтор слова «*криза*».

Останню групу становлять різноманітні стилістичні засоби, а саме:

10. Експресивні (метафора, метонімія, порівняння, гіпербола, літота, синекдоха тощо):

ТО: «*Prezydent podkreślił, że „w naszym interesie jest, aby był pokój i spokój”.* – *Zagrożenie militarne jest ostatnią rzeczą, jakiej Polacy by chcieli* –

dodał» [31].

ТП: *«Президент підкреслив, що «в наших інтересах, щоб був мир і мир». – Військова загроза – це останнє, чого хотіли б поляки, – додав він» [31].*

У польській мові лексеми *«pokój i spokój»* є абсолютними синонімами і буквально означають «мир», тому в українському варіанті ми змушені використати двічі одне слово, що надає виразові гіперболізації.

ТО: *«Gdyby Polacy byli jednością i w związku z tym razem występowali w pewnych sprawach – i politycy amerykańscy mieliby świadomość, że to polskiego człowieka to głos, które pójdą w tym albo innym kierunku – myślę, że nasza siła oddziaływania w Stanach Zjednoczonych byłaby znacznie większa, niż jest dzisiaj» [31].*

ТП: *«Якби поляки були одним цілим і виступали разом в певних справах – тоді американські політики розуміли б, що це голос польської людини, котра рухатиметься в тому чи іншому напрямку – вважаю, що наш вплив у США був би вагоміший, ніж сьогодні».*

Якщо асоціація, зв'язок предметів при власне метонімічному перенесенні здійснюється через співвідношення якісних ознак, то в синекдосі співвідносяться кількісні ознаки, «голос людини» в даному прикладі несе змістове навантаження «голосу усієї польської спільноти». Оригінальна польська синекдоха зберігається і в українському перекладі.

11. Емоційно-емфатично забарвлені: невластиві контексту жаргонізми, розмовні, діалектні вирази, сленг, неологізми, евфемізми тощо:

ТО: *«Komunikat był jednoznaczny: jakiegokolwiek niepokoję z gospodarczego punktu widzenia są Chinom nie na rękę» [31].*

ТП: *«Повідомлення було зрозумілим: будь-які занепокоєння з економічної точки зору не влаштовують Китай».*

У польському варіанті маємо розмовне, що буквально перекладається «не на руку», проте вважаємо, що краще в українському варіанті буде «не влаштовує».

12. Використання комічних елементів:

ТО: *«Jakielwiek spory w obrębie Unii Europejskiej są wodą na młyn dla przeciwników jedności europejskiej. Powinniśmy nie dawać im pożywki, a jak najszybciej zamknąć wszystkie spory. To się w ostatnim czasie dzieje – mówił Andrzej Duda»* [31].

ТП: *«Будь-які суперечки всередині Євросоюзу – це вода на млин для противників європейської єдності. Ми не повинні їх годувати, а якомога швидше припинити всі суперечки. Це відбувається нещодавно, – сказав Анджей Дуда»*.

Таким чином, ми розглянули та запропонували варіанти перекладу українською мовою різноманітних груп засобів мовного впливу, що зустрілися нам у текстах політичного дискурсу з польськомовного офіційного сайту президента Республіка Польща Анджая Дуди. Як бачимо, такі засоби впливу існують на усіх мовних рівнях: починаючи з фонетичного, потім – на лексичному рівні, морфологічному, і найбільше – на синтаксичному та структурному рівнях. Наявні численні засоби експресії, влучні та крилаті вирази. Усі ці засоби, безперечно, підпорядковуються основній меті тексту політичного дискурсу – виконати функцію впливу на адресата, а не лише повідомити йому нові відомості.

Усі засоби впливу достатньо легко піддаються перекладові українською мовою, і не вимагають якихось специфічних перекладацьких прийомів чи трансформацій, усі вони вписуються у рамки загальновідомих. Але не можна не наголосити, що для успішного перекладу таких типів текстів, як політичні та суспільно-політичні, перекладач повинен володіти не лише бездоганними знаннями мови оригіналу та перекладу, а й фоновими знаннями, задля того, щоб комунікативна компетенція перекладача цілком співпадала із комунікативною компетенцією автора оригінального тексту і перекладач без змістових та контекстних втрат міг передати як форму, так і основний сенс оригінального тексту. Задля цілісного аналізу комунікативної ролі і особливостей взаємодії засобів вербалізації масових стратегій впливу на слухача в організації змісту та плану вираження прагматичного спрямування текстів політичних промов, необхідно використовувати комплексний підхід.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

При перекладі текстів політичної та/або суспільно-політичної тематики слід враховувати, що таким типам текстів притаманні такі характеристики, як специфічні жанрові, комунікативні, лінгвостилістичні, етноспецифічні, саме тому у процесі перекладу основною для перекладача стає необхідність встановити вплив комунікативних та прагматичних компонентів ситуації спілкування на стратегії перекладу текстів політичного дискурсу. Спираючись на розподіл мовних засобів впливу у політичному дискурсі, їх можна розподілити на наступні чотири групи, а саме: синтаксичні, лексико-семантичні, структурно-композиційні, стилістичні, проте навіть у вузькому контексті може зустрічатися одночасно декілька мовних засобів впливу, що підкреслює необхідність комплексного перекладацького підходу.

Загалом, визначальним компонентом відтворення політичного дискурсу у перекладі постає його прагматичне значення і завдання, що полягає у інформуванні реципієнта щодо об'єктивних фактів та налаштування його на певне сприйняття дійсності. Основним засобом реалізації зазначеної мети слугує когнітивна інформація, яка складає той базис, на якому ґрунтуються інші види представленої в аналізованому дискурсі інформації – емоційна та естетична (саме ці два види інформації і покладено у засоби впливу на реципієнта паралельно із поданням когнітивної інформації, що може містити повтори, особливу синтаксичну структуру, може бути перенасиченою власними іменами, цифрами тощо).

До найважливіших засобів, які використані при перекладі, відноситься відтворення нейтральної лексики, суспільно-політичної лексики, назв міжнародних установ, країн, дат, кількісних показників, що відповідають за передачу когнітивної інформації. Конкретними реалізаціями тактики відтворення релевантної інформації слугує використання міжмовних відповідностей (еквівалентів або варіантних відповідностей, що є контекстно обумовленими).

ВИСНОВКИ

Дискурсологія як наукова дисципліна оформилася у окремий напрямок лише у 50-60-ті роки минулого століття, але останнім часом вивчення дискурсивних стратегій набуває все більшої популярності.

Серед вивчення окремих видів дискурсу цікавим для дослідників виявляється політичний дискурс і у вузькому сенсі як промови політичних діячів, так і у широкому як мовний пласт, що охоплює усі тексти політичної спрямованості. До того ж, безперечним залишається факт, що основною комунікативною функцією усіх політичних текстів є заклик, вони – гасло, і повинні не лише повідомляти нову інформацію, але й здійснювати вплив на реципієнта, щоб повернути його до своєї стратегії, породити необхідну думку, переконати у тих чи інших фактах, викликати прихильність.

Дослідивши функціонування мовних засобів впливу польськомовного суспільно-політичного дискурсу на матеріалі промов президента Республіки Польща Анджея Дуди, та інших текстів новин порталу <https://www.prezydent.pl/>, дійшли наступних висновків:

1. Найбільша кількість засобів впливу, що зустрілися в результаті знайомства із фактичним матеріалом, відносяться до структурних та синтаксичних.

2. На рівні побудови структури усього повідомлення та синтаксичних конструкцій легко утворювати потрібні акценти та привертати увагу за допомогою повторів, незвичних конструкцій, питань, розгорнутих відповідей на них тощо.

3. Численними є лексичні та стилістичні засоби, що привертають увагу найчастіше своєю експресивною складовою.

4. Когнітивна інформація у текстах політичного та суспільно-політичного дискурсу ущільнена за рахунок великої кількості власних назв, аббревіатур.

5. Переклад такого типу текстів вимагає від перекладача бездоганного знання не лише двох мов, але й фонових знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Великорода В. Б. Механізми поповнення евфемістичної лексики / В. Б. Великорода // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2017. – № 4. – С. 212 – 217.
3. Гайдук Н. А. Навчально-методичний посібник з російсько-українського перекладу для студентів спеціальності «Філологія» / укл. Н. А. Гайдук, к. філол. н., доцент кафедри слов'янської філології і перекладу. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Маріуполь: МДУ, 2021. – 255 с.
4. Гайдук Н. А. Прагматична динаміка актуальних концептів політичної комунікації: Монографія. – Маріуполь: вид-во МДУ, 2020. – 208 с.
5. Гайдук Н. А. Соціальні мережі в контексті формування суспільної думки / В. О. Кудлай, Н. А. Гайдук // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2020. – Вип. 33. Том 1. – С. 182 – 189.
6. Гайдулін О. О. Політичний дискурс як праксіологічна складова політологічного навчання // Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови. Матеріали Всеукр. наради завідуючих каф. соціально-гуманітарних дисциплін. – К.: Генеза, 2007. – С. 23 – 25.
7. Герасименко Н. А. Информация и фасцинация в политическом дискурсе / Н. А. Герасименко // Политический дискурс. – 2008. – С. 22.
8. Дейк Т. А. К определению дискурса / Т.А. ван Дейк. – Л.: Сэйдж пабликэйшнс, 1998. – 384 с.
9. Долгіх В. П. Політичний дискурс: походження та зміст поняття / В. П. Долгіх // Грані. – 2002. – № 6. – С. 121 – 125.
10. Загнітко А.П. «Основи дискурсології». Науково-навчальне видання / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – 194 с.

11. Каменская Т. Н. Понятие дискурса в лингвистике [Електронний ресурс]: Т. Н. Каменская. – Режим доступу (дата звернення 01.12.2021): http://www.rusnauka.com/8_NND_2010/Philologia/60574.doc.htm
12. Карасик В. И. О типах дискурса / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2000. – 477 с
13. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477с.
14. Караулов, Ю. Н., Петров В. В. От грамматики текста к когнитивной теории дискурса [Текст] // Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. – М., 1999. – 244 с.
15. Клименко І. М. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою / І. М. Клименко, І. С. Зоренко // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2012. – Вип. 8. – С. 84– 90.
16. Кость С. Семантико-теоретичний аналіз функціонування терміна дискурс / С. Кость // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2010. – № 675. – С. 121 – 124.
17. Ларькіна М. Інституційний дискурс як соціолінгвістичний феномен [Електронний ресурс]: М. Ларькіна. – Режим доступу (дата звернення 01.12.2021): http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_5/statti/70.pdf
18. Макаров М. Л. Основы теории дискурса/ М. Л. Макаров. – М.: Гнозис, 2013. – 280 с.
19. Назаренко М. М. Труднощі перекладу текстів політичних промов / М. М. Назаренко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Філологічні науки. – 2018. – № 7 (321). – С. 117 – 122.
20. Николаева Т. М. Краткий словарь терминов лингвистики / Т. М. Николаева. – М.: Прогресс, 1998. – 480 с.
21. Петренко В. Особливості визначення політичної мови / В. Петренко // Політичний менеджмент. – 2007. – № 2. – С. 16 – 24
22. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія,

архітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики]: монографія / К. Серажим. – К., 2012. – 392 с.

23. Соколова І. В. Мовні засоби впливу у масовій комунікації / І. В. Соколова // Тези доповіді XIV Наукової конференції з міжнародною участю. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – С. 215 – 216.

24. Тріщук О. В. Наукові підходи до вивчення різних типів дискурсу / О. В. Тріщук // Технологія і техніка друкарства. – 2018. – Вип. 4 (58). – С. 69 – 83.

25. Ушакин С. А. После модернизма: язык власти или власть языка? / С. А. Ушакин // ОНС. – 1996. – № 3. – С. 130 – 141.

26. Чернявская В. Е. Дискурс как объект лингвистических исследований / В. Е. Чернявская // Текст и дискурс. Проблемы экономического дискурса: Сб. науч. тр. СПб: С.-Петерб. гос. ун-та экономики и финансов, 2011. – С. 11 – 22.

27. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. – Волгоград: Перемена, 2000. – 367 с.

28. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса [Текст] / – М.: “Гнозис”, 2004. – 326с.

29. Dijk T. A. van. What is political discourse analysis? // Blommaert J., Bulkaen C. Politikal linguistics. – Amsterdam. – 1998.

30. Habermas J. Erlдuterungen zum Begriff des kommunikativen Handelns // Habermas J. Vorstudien und Ergdnzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns. – Frankfurt am Main: Suhrkamp Verl., 1989. – P. 571 – 606.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

31. <https://www.prezydent.pl/>